EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 23.11.2017.
SWD(2017) 382 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentam

Komisijas Regula (ES) Nr. .../...,

ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas

{C(2017) 7774 final} - {SWD(2017) 383 final}

Kopsavilkuma lapa

Ietekmes novērtējums par Komisijas regulu, ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas

A. Rīcības nepieciešamība

Kādēļ? Kāda problēma tiek risināta?

Balansēšanas mehānismi nav tikai tīri tehniskas dabas jautājums par sistēmas stabilitātes nodrošināšanu — tiem ir arī būtiska ietekme uz komerciju un līdz ar to uz konkurenci. Kad PSO iejaucas, lai sabalansētu pieprasījumu un piedāvājumu, tie bieži sastopas ar **nepietiekamu konkurenci balansēšanas pakalpojumu starpā**, jo balansa panākšanai ir pieejami tikai nedaudzi piegādātāji. Konkurences trūkums skaidrojams ar to, kā tiek noteiktas balansēšanas enerģijas cenas, un ar to, ka netiek pietiekami izmantotas pārrobežu pārvades jaudas (t. i., nacionālie balansēšanas tirgi ir sadrumstaloti). Vēl šodien Eiropā pastāv lielas atšķirības starp balansēšanas enerģijas cenām, bet nav iedarbīgu noteikumu, kas dotu iespēju balansēšanas vajadzībām efektīvi izmantot pārrobežu pārvades jaudas. Pašreizējās metodes, ar kurām aktivizē balansēšanas enerģiju, tīkla potenciālu neizmanto pilnā mērā, un pieejamas jaudas paliek neizmantotas. Pašreizējās balansēšanas enerģijas cenas ne vienmēr pienācīgi atspoguļo deficītu un atalgo elastību.

Ko paredzēts panākt ar šo iniciatīvu?

Aizvien pieaug atjaunojamo energoresursu enerģijas (īpaši vēja enerģijas) apjomi, notiek arī citas pārmaiņas, kuru mērķis ir pārkārtoties uz mazoglekļa ekonomiku, tāpēc ir jāspēj elektrosistēmā integrēt aizvien svārstīgākus un izkliedētākus ražošanas avotus. Ar ierosināto īstenošanas aktu iecerēts **elektroenerģijas piedāvājumu un pieprasījumu līdzsvarot ar viszemākajām iespējamām izmaksām** lietotājiem un tādējādi pabeigt iekšējā elektroenerģijas tirgus integrēšanu.

Kāda ir ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība?

Ar ierosinātajiem pasākumiem iecerēts Eiropas elektroenerģijas pārvades tīkla neefektīvu izmantošanu novērst, uzlabojot balansēšanas tirgu koordināciju, saskaņotību un pārredzamību, **maksimāli palielinot pieejamo pārrobežu pārvades jaudu izmantošanu** balansēšanas vajadzībām un tajā pašā laikā uzlabojot sistēmas drošību un elektroenerģijas tirgu integrētību nolūkā **veicināt konkurenci**. Bez tam tiks panākta arī saskaņotība vismaz minimālajā līmenī, lai būtu iespējams pabeigt iekšējā elektroenerģijas tirgus integrāciju, savukārt attiecīgo noteikumu īstenošana būs PSO un VRI ziņā.

B. Risinājumi

Kādi normatīvi un nenormatīvi politiski risinājumi ir apsvērti? Vai kādam variantam tiek dota priekšroka? Kādēļ?

Balansēšanas tirgu darbību varētu uzlabot, novēršot faktorus, kas ir par iemeslu konkurences trūkumam balansēšanas pakalpojumu jomā, proti,

- saskaņojot balansēšanas enerģijas cenu noteikšanas metodiku, un
- balansēšanas enerģijas apmaiņai izmantojot pārrobežu pārvades jaudu.

Tālab tiek apsvērti šādi politikas varianti.

- **Pamatrisinājums: nav turpmāku pasākumu ES līmenī**
- **1. variants: balansēšanas enerģijas cenu noteikšanas metodikas saskaņošana**
  - **1.A variants:** robežcenas metodika (*pay-as-cleared*)
  - **1.B variants:** solījuma cenas metodika (*pay-as-bid*)
- **2. variants: pārrobežu pārvades jaudas izmantošana balansēšanas enerģijas apmaiņai**
  - **2.A variants:** *tikai* pārrobežu apmaiņa
  - **2.B variants:** pārrobežu apmaiņa *un* apmaiņa valsts robežās
  - **2.C variants (atmests):** panākt, ka reģionālās regulētās struktūras pilda supranacionālu balansēšanas operatoru pienākumus.

Novērtējumā konstatēts, ka 1.A variants ir priekšnosacījums jebkādu 2. varianta apakšvariantu operacionalizācijai, tātad 1.A variants un 2. varianta apakšvarianti cits citu papildina. Lai gan 2.C variants sniegtu vislielākos ieguvumus, pašlaik trešā enerģētikas pakete nedod juridisku pamatu tā īstenošanai, tāpēc nolemts šo variantu atmest.

Novērtējums liecina, ka priekšlikuma mērķus vislabāk var sasniegt ar **2.B variantu kombinācijā ar 1.A variantu**. Izvēlētais variants nozīmē, ka attiecībā uz balansēšanas enerģiju izmantos robežcenas metodiku ("*pay-as-cleared*"), ka balansēšanas produkti tiks standartizēti un ka tiks izveidotas Eiropas mēroga balansēšanas platformas, kuru uzdevums ir atvieglot operacionālo procesu koordināciju pārvades sistēmu

operatoru starpā. Šīs koordinācijas pamatā joprojām ir koncepcija par vietējo atbildību atsevišķās balansēšanas zonās, kas sastāv no vienas vai vairākām kontroles zonām, taču ne vienmēr aptver vairākas dalībvalstis, proti, šī pieeja ir saderīga ar pašreizējiem darbības drošības principiem.

Kuru risinājumu atbalsta katra grupa?

Vairums ieinteresēto personu atbalsta robežcenas metodiku un saistošu regulējumu *gan* pārrobežu, *gan* valsts ietvaros notiekošai balansēšanas enerģijas apmaiņai. 2016. gada martā Florences foruma dalībnieki uzsvēra, cik liela nozīme balansēšanas tirgiem ir labi integrētā un funkcionējošā iekšējā enerģijas tirgū, un aicināja Komisiju bez kavēšanās pieņemt dalībvalstīs īstenojamu regulu, ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas.

C. Vēlamākā risinājuma ietekme

Kādus ieguvumus nodrošinās vēlamais risinājums (ja tādi ir, pretējā gadījumā – galvenie risinājumi)?

2.B un 1.A variantu kombinācija var sniegt ievērojamus ieguvumus, jo tādējādi tiks efektīvāk izmantota Eiropas elektroenerģijas pārvades infrastruktūra un tirgū palielināsies likviditāte un konkurence. Ierosinātie pasākumi palīdzēs novirzīt investīcijas ražošanas jaudās uz vietām, kur tās būtu visefektīvākās, un samazinās nepieciešamību investēt tīkla paplašināšanā vai rezerves jaudās, kas nepieciešamas saistībā ar intermitējošiem energoresursiem.

2.B variants paredz, ka PSO ir atļauts ne tikai nebalansa ieskaits, bet arī apmaiņa ar balansēšanas standarta produktiem. Apmaiņa ar balansēšanas standarta produktiem ļauj izmaksefektīvāk izmantot resursus: pašas dārgākās no pieejamām vienībām izmanto lejupvērstajai regulācijai, bet pašas lētākās — augšupvērstai regulācijai. Nebalansa ieskaits kombinācijā ar balansēšanas enerģijas pārrobežu apmaiņu ļautu ietaupīt aptuveni **479 milj. euro gadā** salīdzinājumā ar bāzes scenāriju. Tikai 2.C variants spēj nodrošināt gandrīz visus šos ieguvumus, ar 2.A variantu tas nav iespējams.

Kādas ir vēlamā risinājuma izmaksas (ja tāds ir, pretējā gadījumā — galveno risinājumu izmaksas)?

2.B un 1.A variantu kombinācijas kopējās izmaksas nosaka divi būtiski aspekti. Pirmais aspekts: izmaksas ir saistītas ar kopīga tehniskā kontrollera izveidi, norēķinu procesu un nebalansa ieskaita sistēmu. Otrais aspekts: izmaksas, ko radīs Eiropas mēroga balansēšanas platformu izveide, tostarp klīringa procesa un algoritma, mitināšanas, uzturēšanas un atbalsta nodrošināšana. 2.B varianta izmaksas ir šādas: izveides izmaksas ir **76,1–96,4 milj. euro**, savukārt darbības izmaksas ir vēl papildus **1,8–4,6 milj. euro** gadā. Ieinteresētajām personām varētu rasties gan papildu izmaksas, jo līdz ar jauno sistēmu mainīsies dažas balansēšanas procedūras, gan izmaksu ekonomija, ko dos saskaņotāki produkti un pakalpojumi visā Eiropā.

Ietekme uz MVU un konkurētspēju

Regula atvieglos atjaunojamo energoresursu un pieprasījumreakcijas iesaistīšanu balansēšanas tirgos. Gaidāms, ka tas nākotnē palielinās ES tehnoloģiju nozares (piemēram, elektriskās un elektroniskās inženierijas) konkurētspēju, un šajā nozarē galvenokārt darbojas tieši MVU.

Vai tiks būtiski ietekmēts dalībvalstu budžets un pārvaldes iestādes?

Regulas mērķis ir pārredzamāki un saskaņotāki noteikumi, kas ļaus uzlabot koordināciju PSO starpā. Paredzams, ka tas samazinās un vienkāršos līdzdalību balansēšanas tirgū.

Vai būs vēl kāda cita būtiska ietekme?

Nekāda cita būtiska ietekme nav paredzama.

Proporcionalitāte?

2.B variants kombinācijā ar 1.A variantu ļauj rast līdzsvaru starp vispārējās konkurences, efektivitātes un uzticamības kāpināšanu elektroenerģijas tirgos, kas ļaus pāriet uz mazoglekļa elektroenerģijas ražošanu, un tajā pašā laikā veicina sadarbību Eiropas līmenī, tomēr neierobežojot rīcības brīvību, kad runa ir par īstenošanu nacionālā līmenī.

D. Turpmākā rīcība

Kad šī politika tiks pārskatīta?

Regula paredz konkrētus noteikumus, kā sekot līdzi tam, cik sekmīgi ir ierosinātie pasākumi. Vadoties no šādas pārraudzības rezultātiem, turpmākām norisēm elektroenerģijas tirgos un Eiropas mēroga balansēšanas platformu izveides, Komisija nākotnē var nolemt ierosināto regulu grozīt. Regulā (EK) Nr. 714/2019 nepārprotami

paredzēts, ka ieinteresētajām personām ir tiesības ierosināt grozījumus.